
INTEGRAAL BEHEERPLAN

De eerste stap op weg naar een integraal beheer van de Waddenzee

Juni 2023

BEHEERAUTORITEIT
WADDENZEE

Voorwoord

Voor u ligt het 'Integraal Beheerplan – de eerste stap op weg naar een integraal beheer van de Waddenzee'.

In het voorjaar van 2020 is de Beheerautoriteit Waddenzee (BAW) van start gegaan met als opdracht om de samenhang in het natuur-, vis- en waterbeheer van de Waddenzee te bevorderen en te versterken en daarmee de natuurkwaliteit te verbeteren. Uit het meest recente Quality Status Report blijkt dat, hoewel er voor sommige vissen, vogels en zoogdieren lichte verbetering aan de orde is, de natuurkwaliteit van de Waddenzee nog steeds zorgelijk is. Vanuit de noodzaak en de gezamenlijke verantwoordelijkheid om de natuurkwaliteit te verbeteren is de opdracht voor de BAW begin 2022 aangescherpt tot drie opgaven:

- A) Het verbeteren van de samenhang in beheer zowel in organisatie als op inhoud met behulp van het Integraal Beheerplan Waddenzee.
- B) Het borgen van de adviesstem van beheer in beleidsontwikkeling en -uitwerking
- C) Het signaleren en agenderen van schuulpunten vanuit huidig beheer bij de opdrachtgevers van het beheer van de Waddenzee (Rijk en Provincies).

Voor het realiseren van deze opgave is het noodzakelijk dat de beheerders met elkaar vorm en inhoud geven aan het beheer van de Waddenzee.

Om in beeld te krijgen op welke onderdelen in het huidige beheer al kansen voor het verbeteren van samenhang en het versterken van samenwerking te realiseren is, hebben we dit jaar ingezet op het verkrijgen van inzicht en overzicht in het huidige beheer. Maar, daarmee zijn we er niet als we daadwerkelijk de ambitie van integraal Waddenzeebeheer willen realiseren. Dat vraagt de komende jaren het door de beheerders in gezamenlijkheid en gelijkwaardigheid vertalen van het streefbeeld voor de Waddenzee uit de Agenda voor het Waddengebied 2050 naar benodigd beheer.

Het document dat nu voor u ligt, is – zoals gezegd – een eerste stap naar integraal Waddenzeebeheer. Het geeft inzicht in het huidige (2022) natuur-, vis- en waterbeheer aan de hand van de acht beheeraspecten die aan de BAW zijn meegegeven. Op basis van dit inzicht en overzicht is vervolgens aangegeven welke activiteiten nodig zijn om:

- samenwerking te versterken,
- samenhang te optimaliseren,
- een eventueel beheertekort voor te leggen aan de opdrachtgevers of
- een advies vanuit beheer voor te leggen aan de beleidsmakers.

Het IBP is geen nieuw Waddenzeebreed beheerplan met gedetailleerde beschrijvingen van maatregelen en beheervormen. Deze zaken staan beschreven in bijvoorbeeld het N2000 beheerplan en de beheerplannen van de individuele beheerders. Ook in overige programma's zoals KRW, PAGW en het Actieplan Broedvogels staan maatregelen beschreven. Het IBP richt zich op activiteiten die de samenhang en samenwerking in het gebied versterken waarin de BAW een coördinerende en regisserende rol kan spelen. En op activiteiten die leiden tot signalering en agendering bij opdrachtgevers en/of beleid.

Het voorliggende document is gericht op het vervullen van de opdracht van de BAW en het is de opmaat voor het werkprogramma van het komende jaar, gericht op een volgende versie van het IBP. De uitwerking van activiteiten zal input genereren voor de individuele beheerplannen en bijvoorbeeld het volgende N2000 beheerplan.

Tot slot; de gezamenlijk beheerders hebben in deze eerste versie van het IBP een aantal belangrijke aandachtspunten voor het verbeteren van het integraal beheer van de Waddenzee geïdentificeerd. Voor een aantal van deze aandachtspunten zijn voorstellen door het Opdrachtgeversoverleg (deels) gehonoreerd. Dit zijn:

- extra inzet op verbeteren van de integrale vergunningverlening
- extra inzet op Toezicht en Handhaving
- gezamenlijk beheer van de Rijnshoutendammen.

Met deze zaken zijn nog niet voor alle geïdentificeerde beheertekorten een structurele financiële dekking gevonden. Dit blijft een aandachtspunt voor de komende jaren.

Marre Walter

Directeur Beheerautoriteit Waddenzee

Inhoud

Voorwoord.....	2
Totstandkoming en leeswijzer	3
Het groeipad van het IBP	4
De Waddenzee – overzicht en link programma’s.....	6
Eigendom en beheerders.....	7
Samenvatting activiteiten obv huidig beheer	8
Beheer per beheeraspect – Waddenzee-breed	9
Beheer per natuurtypen	
Vastelandskwelders	11
Eilandkwelders.....	14
Wadplaten en onbewoonde eilanden	16
Open Water	18
De verantwoordelijkheden, samenwerking, vervolg en financiën	20
Bijlage - gebruikte afkortingen	21

Totstandkoming en leeswijzer

Totstandkoming

Dit eerste IBP is gebaseerd op het werkdocument “Naar een Integraal Beheerplan Waddenzee”, zoals dit in de zomer en het najaar van 2022 is opgesteld door de BAW. Alle beheerders van de Waddenzee zijn betrokken geweest bij de totstandkoming van dit werkdocument.

Dit eerste IBP is een samenvatting vanuit het werkdocument gericht op de - vanuit het overzicht naar voren gekomen - noodzakelijke activiteiten om samenhang en samenwerking te verbeteren of zaken die noodzakelijk zijn voor een goed beheer van de Waddenzee, te kunnen agenderen en signaleren richting de opdrachtgevers. Op basis van de uitkomsten van de gesprekken zijn beheeraspecten en natuurtypen in onderlinge afhankelijkheid neergezet in deze versie van het IBP. In latere versies van het IBP zal dit verder uitgewerkt worden.

Leeswijzer

Deze eerste versie van het IBP start met het groeipad van het IBP. In dit hoofdstuk wordt ingegaan hoe deze eerste IBP zich verhoudt tot de volgende versies en welke sporen nodig zijn voor de verdere ontwikkeling van het IBP.

Het vervolg van dit IBP geeft overzicht en inzicht in het huidig beheer van de Waddenzee. Eerst wordt inzicht gegeven in de Waddenzee, natuurtypen en gerelateerde programma’s. Vervolgens op eigendom en beheerders.

Daarna volgt het inhoudelijk deel met als start een samenvatting van de geaggregeerde activiteiten die vanuit het opstellen van het IBP aan de orde zijn gekomen. Dit deel start met het huidig beheer van de beheeraspecten toezicht en handhaving, monitoring en praktijkgericht onderzoek, vergunningverlening en werelderfgoed. Daarna volgt het beheer van de vier natuurtypen (vastelandskwelders, eilandkwelders, wadplaten en onbewoonde eilanden en open water).

Het IBP sluit af met een hoofdstuk over samenwerking en het vervolg. In de bijlage zijn de gebruikte afkortingen toegelicht.

Het groeipad van het IBP

Naar een Werelderfgoed waardige Waddenzee

De versie van het IBP zoals hier gepresenteerd is geen eindpunt, maar een eerste tussenstation in de ontwikkeling van het gezamenlijke IBP dat in de komende jaren verder ontwikkeld zal worden. Het uiteindelijke IBP omvat kaders voor goed beheer van een Wereld-erfgoed waardige Waddenzee, zodanig dat de huidige beheerders in samenwerking met elkaar het beheer van de Waddenzee in samenhang kunnen uitvoeren. De basis hiervoor ligt in het gezamenlijk bepaalde beheer passend bij het Streefbeeld voor het gehele Waddenzee-systeem (het zogenoemde streefbeeldbeheer). Het ontwikkelen van het streefbeeldbeheer betekent dat bestaande streefbeelden op systeemniveau, op natuurtype-niveau en op beheeraspect-niveau vertaald en geconcretiseerd moet worden. Het uiteindelijke IBP zal daarmee het kader vormen voor het beheer vanuit de individuele organisaties en vormt ook de inbreng van de beheerders om het huidig beleid aan te passen aan het benodigd beheer.

Het IBP, de eerste stap op weg naar - huidig beheer en vervolg

Als eerste stap naar het uiteindelijke IBP is gekozen om te starten met een inzicht in het huidig beheer; wie doet wat en waar op dit moment. Dit geeft de inhoud zoals hiernaast benoemd. Tegelijkertijd zijn in de gevoerde gesprekken aandachtspunten voor samenwerking en samenhang benoemd. Deze zijn vertaald in activiteiten. Voor zover deze activiteiten betrekking hebben op de samenwerking en samenhang in het huidig beheer worden deze opgepakt in spoor 1; versterking huidig beheer.

Inhoud IBP 2022:

- Inleiding
- De Waddenzee – overzicht
- Eigendom en beheerders
- Samenvatting activiteiten
- Beheer per beheeraspect *(huidig beheer en activiteiten)*
- Beheer per natuurtype *(huidig beheer en activiteiten)*
- Samenwerking en financiering

Naast overzicht van het huidig beheer heeft dit IBP vooral ook inzicht gegeven in de stappen die nodig zijn voor het ontwikkelen van het uiteindelijke IBP in de vorm van kaders voor het beheer van een Werelderfgoed waardige Waddenzee:

1. Het ontwikkelen van het kader voor een goed beheer van de Waddenzee op basis van het streefbeeld Waddenzee 2050.
2. Het vertalen van deze kaders naar de acht beheeraspecten zoals benoemd.
3. Het uitwerken van deze kaders naar uitgangspunten en principes voor de verschillende (Waddenzee-brede) natuurtypen vastelandskwelders, eilandkwelders, wadplaten en onbewoonde eilanden en open water.

Dit is een iteratief en complex proces, met een aantal activiteiten op gebied van het opstellen van de systeemkaders en een doorvertaling naar beheeraspecten en natuurtypen. Deze activiteiten worden opgepakt in spoor 2; kaders voor een Werelderfgoed-waardig beheer.

Opbouw toekomstig IBP

In de komende jaren zal het IBP via de twee genoemde sporen verder ontwikkeld worden tot een gedetailleerd overzicht van kaders en activiteiten die leiden tot meer samenwerking en samenhang in het huidig en toekomstig beheer van de Waddenzee. Op basis van de inzichten vanuit dit IBP is scherper geworden hoe het uiteindelijk IBP zal moeten worden vormgegeven. Dit geeft een inhoud zoals hiernaast benoemd, waarbij de volgende onderdelen aan de orde komen:

Inhoud IBP202x:

- Inleiding
- Afbakening IBP / samenhang plannen
- De Waddenzee - beheerstreefbeeld
- Eigendom en beheerders
- Samenvatting activiteiten
- Beheer op schaalniveau Waddenzee *(per beheeraspect, beheertekort, activiteiten)*
- Beheer per natuurtype *(aanvullend en meer gedetailleerd)*
- Samenwerking als waren we één beheerder
- Financiering

- Inleiding, doel en afbakening van het IBP

In dit deel zal het doel en de afbakening van het IBP beschreven worden, waarbij ook de rol van het IBP in de governance van de Wadden beschreven wordt, evenals de samenhang met het Natura2000 beheerplan, de KRW en overige belangrijke programma's.

- Integraal beeld van de Waddenzee (niveau Waddenzee-systeem)

Hierbij gaat het om het doorvertalen van gezamenlijke streefbeelden (GAW 2050 - PAGW) naar het streefbeeldbeheer ('Werelderfgoed waardig') voor de beheerders van de Waddenzee. Deze kaders kunnen de beheer-input vormen voor programma's als Natura2000, het nieuwe beleidskader natuur etc.

- Eigendom, beheerders, taken, rollen en verantwoordelijkheden

In de Waddenzee spelen veel partijen een rol als eigenaar, Bevoegd Gezag, beheerder, uitvoerder en verantwoordelijke. Voor de organisatie en financiering van het beheer is het van belang dat de exacte taken, rollen en verantwoordelijkheden worden benoemd en vastgelegd.

- Beheer op schaalniveau van de Waddenzee (niveau beheeraspect)

Voor de verschillende beheeraspecten zal op schaal van de Waddenzee inzicht worden gegeven in het huidige beheer, het benodigd beheer op basis van het streefbeeldbeheer en het beheertekort als verschil tussen huidig en benodigd beheer. Hierbij gaat het onder andere om het benoemen en waar mogelijk verder invullen van witte vlekken.

- Beheer per natuurtype (operationeel niveau)
Aanvullend op de beheeraspecten zal per natuurtype (vastelandskwelders, eilandkwelders, wadplaten en onbewoonde eilanden en open water) het beheer verder worden gedetailleerd. Dit betreft het ontwikkelen van principes en activiteiten voor het operationeel beheer van natuurtypen.
- Uitwerking van het IBP; samenwerking en financieren
Het laatste onderdeel van het toekomstig IBP gaat over de (organisatie van de) samenwerking inclusief de daarbij behorende financiering van het beheer. Daarbij gaat het over organisatie en samenwerking op Waddenzee-breed niveau en op kombergingsniveau, als waren wij één beheerder.

Activiteiten 2023

Ieder IBP zal periodiek een aantal activiteiten benoemen die uitgewerkt zullen worden onder leiding van de BAW. Voor dit IBP betreft dit de activiteiten voor zowel spoor 1 (versterken huidig beheer) als spoor 2 (kaders Werelderfgoed waardig beheer). In onderstaande tabel wordt aangegeven hoe de inhoud van de dit eerste IBP en de hierin benoemde activiteiten zich verhoudt tot de inhoud en opbouw van het IBP in de komende jaren. De nummers in de vierde kolom verwijzen naar de nummers van de activiteiten in de samenvattende tabel op pagina 9.

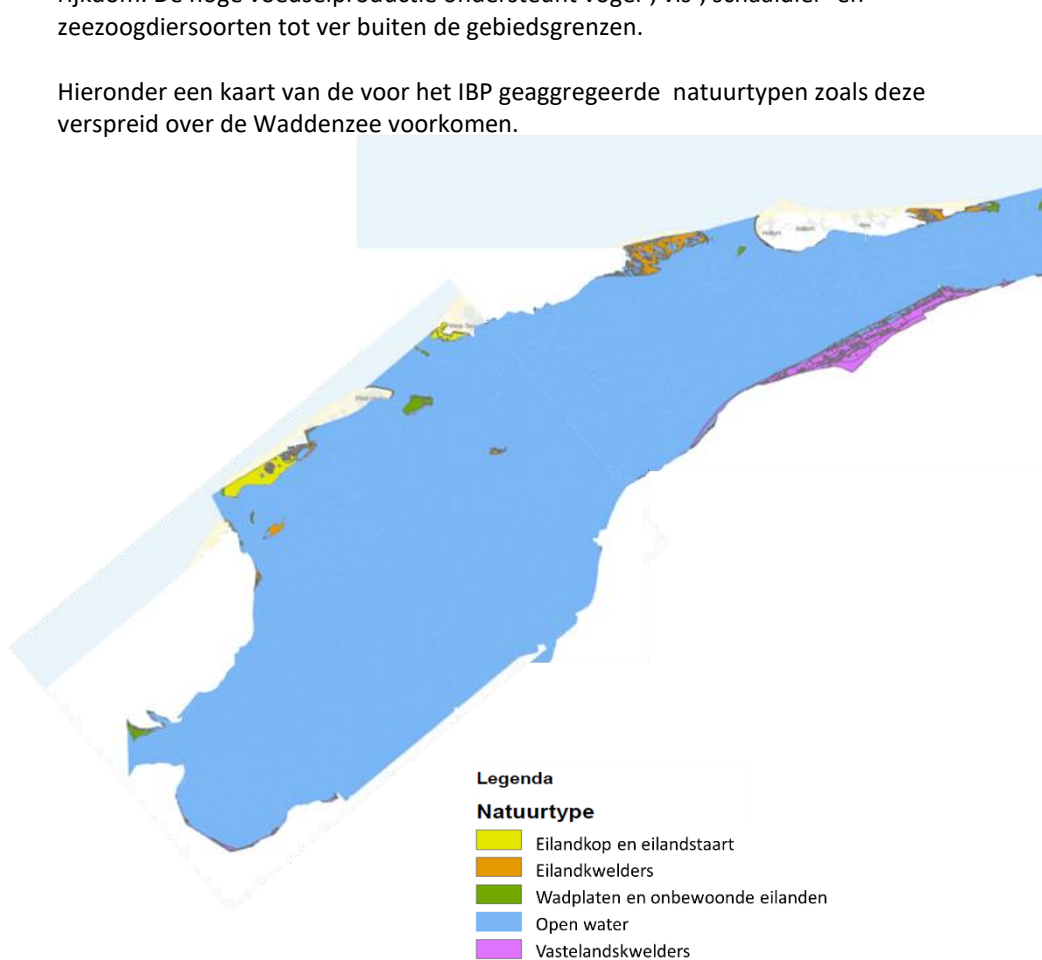
Op basis van de opbouw van volgende IBP versies zullen de activiteiten zoals benoemd in dit IBP in 2023 worden opgepakt, geprioriteerd en uitgewerkt in de twee genoemde sporen (versterking huidig beheer en kaders voor een Werelderfgoed waardig beheer).

Onderdeel	Omschrijving	2022	Activiteiten IBP 2022	2023	2024	20xx
Afbakening IBP	Omschrijving van doel en afbakening van het IBP, plek van het IBP in de governance en afstemming met andere programma's.	Eerste schets		Concept	Definitief	Geactualiseerd
Integraal beeld Waddenzee (systeemniveau)	Doorvertalen GAW streefbeeld naar integrale Waddenzee brede streefbeeldbeheer, Werelderfgoed waardig.	Aangekondigd en activiteiten benoemd	15, 20	Concept	Definitief	Geactualiseerd
Eigendom, beheerders, taken, rollen verantwoordelijkheden	Het in beeld brengen en vastleggen van de exacte taken, rollen en verantwoordelijkheden van alle bij het beheer van de Waddenzee betrokken partijen.	Eerste inzichten in taken rollen en verantwoordelijkheden	21	Verdere ontwikkeling en concept samenwerkingsafspraken	Definitieve samenwerkingsafspraken	Geactualiseerd
Beheer op schaalniveau Waddenzee (niveau beheeraspecten)	Op schaal Waddenzee inzicht geven in huidige beheer, gewenst beheer (obv streefbeeldbeheer), beheertekort en inzicht in witte vlekken en aanpak voor samenwerking en samenhang.	Huidige situatie en eerste analyse witte vlekken, eerste activiteiten benoemd	8, 10, 11, 16, 17, 18, 19	Gewenst beheer en witte vlekken, urgenties van toekomstig beheer in beeld	Aanpak voor samenwerking en samenhang	Geborgd en geactualiseerd
Beheer per natuurtype (operationeel niveau)	Verder detailleren van het gewenst beheer voor natuurtypen op operationeel niveau. Nadruk op uitgangspunten, principes en activiteiten.	Eerste activiteiten benoemd	2, 3, 4, 5, 6,	Doorvertaling ontwikkeld	Aanpak voor samenwerking en samenhang	Geborgd en geactualiseerd
Uitwerking van het IBP, activiteiten	Organisatie van de samenwerking, samen werken als waren wij één beheerder, inclusief de daarbij behorende financiering van het beheer. Detaillering van de organisatie en samenwerking op kombergingsniveau.	Eerste contouren in beeld gebracht, eerste activiteiten benoemd	1, 7, 9, 12, 13	Vertalingen van streefbeeldbeheer en professionaliseren organisatie	Uitwerking in organisatie en verder prioritaire activiteiten	Geborgd en geactualiseerd

De Waddenzee – overzicht en link programma's.

De Waddenzee behoort tot de meest dynamische en productieve zoutwaterecosystemen ter wereld, met een veelheid aan overgangszones tussen land, kwelders, regelmatig droogvallende platen, zee en zoet water. In de gematigde klimaatzone is een gebied zoals de internationale Waddenzee uniek door zijn grootte en rijkdom. De hoge voedselproductie ondersteunt vogel-, vis-, schaaldier- en zeezoogdiersoorten tot ver buiten de gebiedsgrenzen.

Hieronder een kaart van de voor het IBP geaggregeerde natuurtypen zoals deze verspreid over de Waddenzee voorkomen.

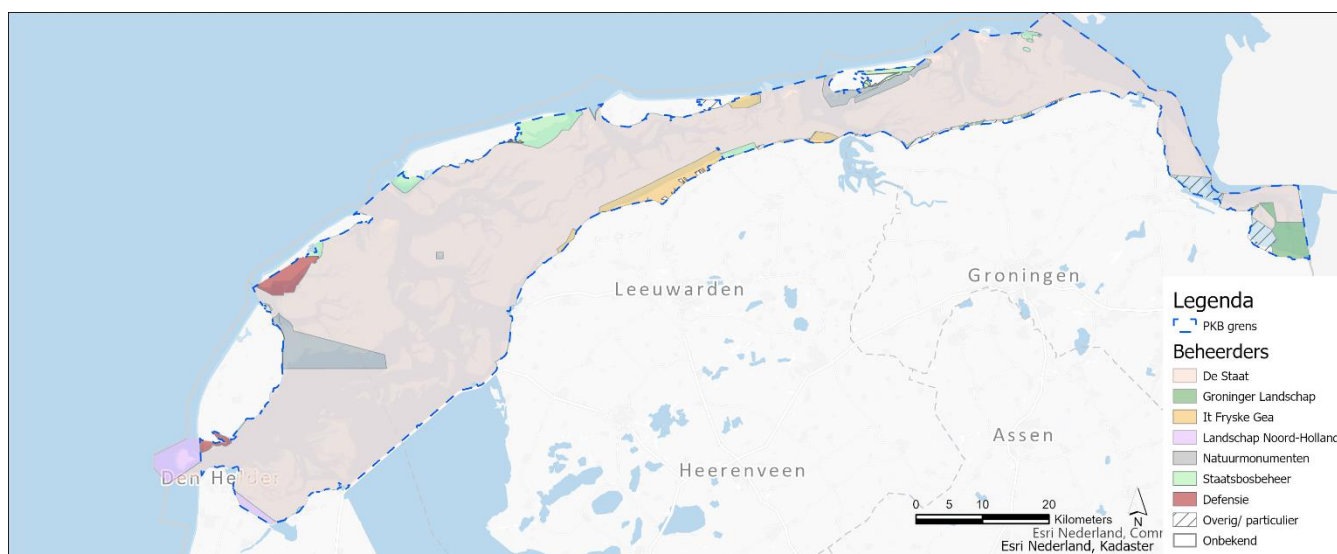

Link met overige projecten en programma's

Er is een scala aan projecten en programma's die zich bezig houden met de Waddenzee. De op dit moment meest belangrijke gerelateerde projecten en programma's zijn benoemd in de tabel, inclusief een aantal gerelateerde onderdelen en maatregelen.

Naam	Toelichting
KRW	Doelen voor chemische en ecologische waterkwaliteit. Ecologische doelen Waddenzee zijn macrofauna, fytoplankton, vis (Eems-Dollard), zeegras en kwelders. Onderdelen: zeegras, Swimway, Ruim baan voor vissen
N2000	Instandhoudingsdoelen en maatregelen om te komen tot een gunstige staat van instandhouding. Maatregelen: visie dynamische kwelderbeheer (o.a.)
Wij&Wadvogels	Pilots en maatregelen gericht op herstel van broed- en kustvogelpopulaties, waaronder inrichting en predatiemaatregelen en onderzoek en monitoring
Swimway	Pilots en maatregelen gericht op versterken visbeheer
PAGW	Grotere (inrichtings)projecten, waaronder verzachten van harde overgangen en zoet-zoutverbindingen
Beheerpl. beheerders	Eigen plannen van beheerders met maatregelen (Kwelderplan, BIP+, etc)
HWBP	Dijkverbeteringsprojecten
Visies beheerders	Boschplaatvisie, Gebiedsvisie Griend, etc
Waddenmozaïek	Beter begrip onderwaternatuur, waaronder schelpdierbanken, zeegras en het voedselweb

Eigendom en beheerders

Eigendom en beheer

Eigendom en beheer kennen een grote overlap. Een aantal verschillen zijn hieronder benoemd:

- de Vlake van Kerken, waarbij het beheer van de totale vlakte ligt bij Natuurmonumenten
- de Waddenkust van Schiermonnikoog die onder beheer van Natuurmonumenten valt
- beheer van de Razende Bol en Balgzand door Landschap Noord-Holland.
- beheer van kwelder Holwerd door Staatsbosbeheer

Verder valt op dat het eigendom en beheer veel versnippering kent.

NB: In dit IBP wordt met "beheerder" die partij bedoeld die de operationele uitvoering realiseert, al dan niet in opdracht van anderen.

Rollen en taken in de beheeraspecten

Alle benoemde beheerders (onderste kaart) werken aan beheer van de Waddenzee. Er is daarbij een grote diversiteit in taken en verantwoordelijkheden over de verschillende beheeraspecten. Deze taken en rollen zijn, voor zover op dit moment bekend, benoemd bij de beheeraspecten en verschillende natuurtypen.

Taken, rollen en verantwoordelijkheden zijn diffuus en complex binnen de Waddenzee. Voor samenwerking is het noodzakelijk om inzicht te krijgen in de taken, rollen en verantwoordelijkheden voor eigenaren, bevoegd gezag, beheerders en uitvoerders.

Type	Activiteit
Samenhang in beheer	Duidelijkheid scheppen in taken, rollen en verantwoordelijkheden van alle betrokken partijen (21)

Samenvatting activiteiten obv huidig beheer

In de komende pagina's worden inzichten voor de inzichten voor de verschillende beheeraspecten besproken. Deels vanuit de beheeraspecten zelf, deels vanuit de vier natuurtypen waarlangs gesprekken zijn gevoerd en waarin deze beheeraspecten worden beschreven.

In de tabel hiernaast zijn alle benoemde activiteiten gerangschikt per beheeraspect, de relatie met water-, vis- en natuurbeheer en eventuele opmerkingen.

Activiteiten die bij meerdere natuurtypen aan de orde zijn gekomen, zijn geaggregeerd tot één samengevoegde activiteit.

In totaal is er op dit moment sprake van 21 geaggregeerde activiteiten die in de komende tijd zullen worden uitgewerkt langs de twee benoemde sporen (versterking huidig beheer en kaders voor Werelderfgoed waardig beheer).

NB: Bij alle in de volgende hoofdstukken benoemde activiteiten is een nummer tussen haken toegevoegd. Dit nummer verwijst naar de nummering en de geaggregeerde activiteit in de tabel hiernaast.

Beheeraspect	Nr	Activiteit (geaggregeerd)				Opmerkingen
			natuurbeheer	waterbeheer	visbeheer	
Fysiek beheer	1	Samenwerking in beheer en onderhoud rijshouten dammen	x			
Natuurherstel	2	Afstemmen vegetatie-, verjongings-, successie- en predatiebeheer van de vastelandskwelders / gezamenlijke visie op beheer	x	x	x	Meer samenhang in het beheer brengen onafhankelijk van eigendomssituatie, met als doel om de versnippering te verminderen
	3	Gezamenlijke visie op ontwikkeling en beheer van alle natuurtypen	x	x	x	Gezamenlijke visie onafhankelijk van rollen verantwoordelijkheden en eigendom
	4	Onderzoek naar optimaliseren meerwaarde dynamisch kustbeheer	x	x		Dit speelt met name op eilandkoppen en -staarten. Heeft mogelijke meerwaarde voor terugbrengen dynamiek kwelders
	5	Afstemming en gezamenlijke visie en aanpak broedeilanden / broedponton	x			Inclusief financiering
	6	Aanpak Vogelgriep	x			Komen tot een gezamenlijk aanpak voor vogelgriep, in samenhang met landelijke initiatieven
Toezicht, handhaving en gastheerschap	7	Oplossen capaciteitsgebrek toezicht en handhaving	x	x		
	8	Samenwerking in toezicht, handhaving en gastheerschap	x	x		
	9	Adequate financiering BOA-taken	x			De huidige SNL vergoeding voor BOA-taken is verschillend ingeregeld bij de verschillende provincies.
	10	Afstemming in openstelling en toegankelijkheid (door gezamenlijke zoneringskaart) plus ontwikkelen van kaders voor zonering drones	x		x	Een eventuele zoneringskaart kan als input gebruikt voor nieuw beleidskader
	11	Professionaliseren wadwachters / gastheerschap	x	x		In samenhang met versterking promotie en educatie
Vergunningverlening	12	Borgen collegiale samenwerking en afstemming	x	x	x	
	13	Implementeren vergunningenregister via PUC systematiek	x	x	x	
	14	Ontwikkelen van aanpak om cumulatieve effecten goed in beeld te krijgen	x			
	15	Bijdragen aan de ontwikkeling van een nieuw beleidskader Natuur	x			Met name waar het gaat om het verbeteren van de handhaafbaarheid van beleidsregels en bepalingen
	16	Versterken samenhang vergunningverlening richting één loket	x	x	x	
Monitoring en praktijkgericht onderzoek	17	Verkrijgen overzicht van monitoring en praktijkgericht onderzoek Waddenzee breed	x	x	x	Met als doel om gebiedsbreed meer overzicht en samenwerking in monitoring en onderzoek te verkrijgen. In samenhang met Basismonitoring
	18	Versterken samenwerking en samenhang	x	x	x	Betrekken van Basismonitoring en kennisregisseur bij bepalen van in te zetten monitoring en uit te voeren onderzoek lijkt opportuun
Werelderfgoed	19	Versterken educatie, promotie en gastheerschap op basis van Werelderfgoed	x			In samenhang met professionaliseren gastheerschap
	20	Het uitwerken van OUV als kader voor de ontwikkeling van de Waddenzee	x			Deze activiteit kent samenhang met de ontwikkeling van gezamenlijke visies op natuurtypen
Overig	21	Duidelijkheid scheppen in taken, rollen en verantwoordelijkheden van partijen	x	x	x	Deze activiteit is gericht op het verbeteren van de samenwerking

Beheer per beheeraspect – Waddenzee-breed

Bij de inventarisatie voor deze eerste versie van het IBP is gezocht naar een logische indeling voor het in kaart brengen van het huidige beheer. Gekozen is om langs de as van vier natuurtypen (vastelandskwelders, eilandkwelders, wadplaten en onbewoonde eilanden en open water) de beheeraspecten in beeld te krijgen.

Het bleek dat het overzicht voor de beheeraspecten wereldwijd en vergunningverlening minder scherp aan de orde kwamen bij de natuurtypen en dat de beheeraspecten toezicht, handhaving, gastheerschap en monitoring en praktijkgericht onderzoek Waddenzee-breed kunnen worden benoemd. Voor deze beheeraspecten kwamen vanuit de natuurtypen gelijksoortige aandachtspunten naar voren. Voor de overige beheeraspecten (fysiek beheer, natuurherstel) zal het Waddenzee-brede overzicht in volgende versies aan de orde komen.

Toezicht, handhaving en gastheerschap

Zowel op de vastelandskwelders als de eilandkwelders wordt toezicht en handhaving (domein 2) uitgevoerd door BOA's vanuit de TBO's. Er is geen provinciaal toezicht. Op het water en wadplaten ligt toezicht en handhaving op Wnb bij de WU in combinatie met wadwachters. Toezicht en handhaving op de Waterwet ligt bij RWS. Het gastheerschap van de partijen in de Waddenzee is beperkt ontwikkeld.

Aandachtspunten

Aandachtspunten voor toezicht en handhaving is de toenemende verstoring door het verminderde naleefgedrag. Een specifiek aandachtspunt hierbij is bijvoorbeeld snelvaren op het Wad. Zowel op het land als op het water is er sprake van tekort aan capaciteit, verbeteringspunten in samenwerking en behoefte aan betere financiering van toezicht en handhaving.

Aandachtspunt voor gastheerschap is het verder professionaliseren van gastheerschap in zijn algemeenheid en van wadwachters in het bijzonder.

Een belangrijk Waddenzee-breed verbeterpunt is de eenheid en afstemming in openstelling en toegankelijkheid. Dit kan opgepakt worden door een gezamenlijke zoneringskaart op te stellen. Een dergelijke zoneringskaart zou ook gebruikt kunnen worden bij de tweede generatie N2000 beheerplan.

Samenvatting van activiteiten toezicht en handhaving

Type	Activiteiten
Samenwerking in beheer	- Samenwerking in toezicht, handhaving en gastheerschap (8)
Beheertekort tbv opdrachtgevers	- Oplossen capaciteitsgebrek toezicht en handhaving (7) - Adequate financiering van BOA-taken (9)
Beheeradvies richting beleid	
Samenhang in beheer	- Opstellen gezamenlijke zoneringskaart (10)

Monitoring en praktijkgericht onderzoek

Waddenzee-breed, bij alle behandelde natuurtypen werden monitoring en praktijkgericht onderzoek door beheerders benoemd als aandachtspunt. In alle natuurtypen wordt monitoring en onderzoek gedaan. Deels door beheerders zelf, deels door onderzoeksinstituten (in opdracht van). Het merendeel van de beheerders gaven aan dat er geen overzicht is in monitoring en onderzoek, zelfs niet op percelen in eigendom. Het is tijdens het opstellen van deze versie van het IBP dan ook niet gelukt een volledig overzicht te maken van alle monitoring en lopende onderzoeken. Er is wel een overzicht vanuit Basismonitoring beschikbaar. Dit overzicht is nog niet compleet, maar kan wel als basis dienen.

Aandachtspunten

Aandachtspunt voor monitoring en praktijkgericht onderzoek is om, aanhakend bij de evaluatie van de basismonitoring, overzicht en samenhang te krijgen.

Samenvatting van activiteiten monitoring en praktijkgericht onderzoek

Type	Activiteiten
Samenwerking in beheer	- Verkrijgen van overzicht van monitoring en praktijkgericht onderzoek Waddenzee breed (17)
Beheertekort tbv opdrachtgevers	
Beheeradvies richting beleid	
Samenhang in beheer	- Versterken samenwerking en samenhang monitoring en praktijkgericht onderzoek (18)

Vergunningverlening

Rollen en verantwoordelijkheden

Beleidsaspect	Wettelijke kaders	Vergunning-verleners
Ruimtelijke ordening	WRO, PKB Waddenzee, Structuurvisies, Omgevingsvisies, Barro, GAW2050	Rijk, Provincies
Natuurbeheer	N2000, VHR, Wet Natuurbescherming	LVN, Provincies
Waterbeheer	Waterwet, KRW, Scheepsvaartverkeerswet	RWS
Visserij	Visserijwet 1963, convenanten	LVN, RVO

Aandachtspunten

Vergunningverlening is op dit moment nog behoorlijk versnipperd waardoor er een noodzaak is tot verdere ontwikkeling van het vergunningenregister. Daarnaast is er te beperkt onderlinge afstemming.

Vergunningverleners benadrukken dat de strafrechtelijke handhaafbaarheid van beleidsregels en bepalingen (N2000) tekort schiet. Daarnaast willen de beheerders graag bijdragen aan het nieuwe beleidskader natuur en wordt aan beleid gevraagd om een aanpak van cumulatieve effecten op te ontwikkelen. Richting beleid is eveneens behoefte aan een heldere zoneringskaart voor activiteiten. Vanuit lenW ligt daarnaast een opdracht aan de BAW om te komen tot voorwaarden vanuit beheer voor zonen van drones. De nieuwe Omgevingswet zal een sterkere samenwerking en samenhang in het beleid en vergunningverlening vragen. Uiteindelijk is een 1-loket situatie gewenst.

Samenvatting van activiteiten vergunningverlening

Type	Activiteiten
Samenwerking in beheer	- Borgen collegiale afstemming vergunningverlening (12) - Implementeren vergunningenregister (13)
Beheertekort tbv opdrachtgevers	- Ontwikkelen aanpak cumulatieve effecten (14) - Versterken van handhaafbaarheid bepalingen en regels (15)
Beheeradvies richting beleid	- Bijdragen aan ontwikkeling van nieuwe beleidskader Natuur (15)
Samenhang in beheer	- Versterken samenhang vergunningverlening richting één loket (16)

Werelderfgoed

Rollen en verantwoordelijkheden

De Nederlandse, Duitse (deels) en Deense Waddenzee heeft sinds 2009 (2014) de gezamenlijke status van Werelderfgoed. Deze status is verleend op basis van het huidige beschermingsregime. De status betekent dat de drie landen de Outstanding Universal Value (OUV) van de Waddenzee moeten behouden en versterken. LVN is voor Nederland het eerste aanspreekpunt. Ten behoeve van het behoud en versterking van de OUV worden programma's en opdrachten uitgevoerd en is er Trilateraal overleg. Sinds 2012 is ten behoeve van coördinatie van Werelderfgoedtaken een coördinator Werelderfgoed benoemd.

Aandachtspunten

Een belangrijk aandachtspunt vanuit werelderfgoed is de gezamenlijke ontwikkeling van het educatie, promotie, bewustwording en gastheerschap voor beheerders, vrijwilligers en ondernemers op basis van de waarden van het werelderfgoed.

De Outstanding Universal Values op basis waarvan de Werelderfgoedstatus is toegekend zou een belangrijke basis moeten zijn voor het nieuwe beleidskader Natuur. Aandachtspunt hierbij is dat de beheerders op basis van de OUV input leveren richting het beleidskader.

Samenvatting van activiteiten Vergunningverlening en Werelderfgoed

Type	Activiteiten
Samenwerking in beheer	- Versterken educatie, promotie en gastheerschap op basis van Werelderfgoed (19)
Beheertekort tbv opdrachtgevers	
Beheeradvies richting beleid	- Het uitwerken van OUV als kader voor de ontwikkeling van de Waddenzee – input SIMP en streefbeeldbeheer. (20)
Samenhang in beheer	

Bijdrage van activiteiten aan natuurkwaliteit Waddenzee

De activiteiten vanuit vergunningverlening en toezicht, handhaving moeten bijdragen aan een versterking van de naleefbaarheid van regels. Verder zullen de activiteiten bijdragen aan meer scherpheid op het al dan niet vergunnen van activiteiten die mogelijk impact hebben op de natuurkwaliteit.

De activiteiten vanuit werelderfgoed zullen op langere termijn leiden tot een werelderfgoed waardig beheer van de Waddenzee

De activiteiten op gebied van monitoring en praktijkgericht onderzoek moeten bijdragen aan meer gezamenlijke, afgestemde en gerichte monitoring en onderzoek.

Natuurtypen

Beheer vastelandskwelders

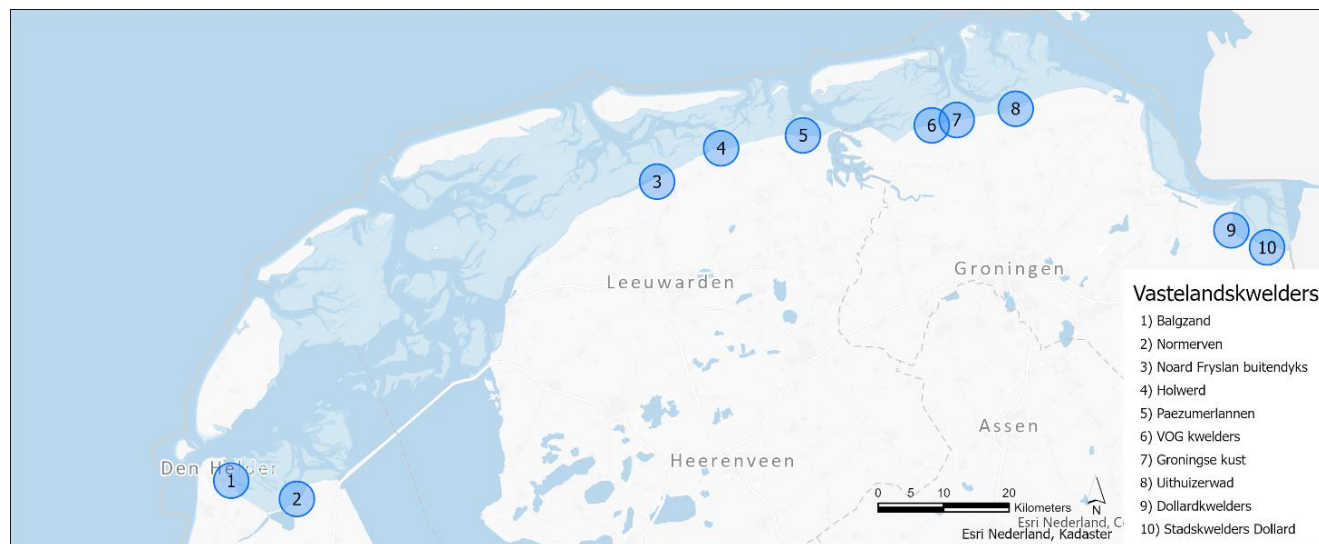
Beschrijving

Vastelandskwelders en zomerpolders betreffen de halfnatuurlijke kwelders die buitendijks langs de randen van de Noord-Hollandse, Friese en Groningse kust zijn gelegen. De kwelders zijn ontstaan door menselijke invloeden (landaanwinning) en kennen een rationeel patroon van ontwatering en dammen.

Hiernaast is de ligging van de verschillende vastelandskwelders weergegeven.

Rollen en verantwoordelijkheden

Het eigendom van de vastelandskwelders ligt tot aan de HW lijn bij het Rijk, daarboven wisselt dit tussen Rijk, TBO's en agrariërs. In Groningen ligt deze grens op 500 meter vanaf de dijk (Delimitatiecontract). Het onderhoud van de rijshoutendammen ligt bij RWS, behalve bij Balgzand, daar is het in handen van Landschap Noord-Holland. De vergunningverlening ligt bij de provincies, waarbij toezicht en handhaving door gebrek aan capaciteit in de praktijk bij de TBO's zelf ligt.

*7 met vastelandskwelders Groningse Kust worden de kwelders van Gronings Landschap bedoeld.

Wat? Fysiek – beheer van de kwelders

Zie tabel volgende pagina.

Voor de kwelders is er een grote variatie in verjongingsbeheer. Sommige kwelders worden gemaaid en / of nabeweid. Begrazing vindt op de meeste kwelders plaats waarbij een aantal extensief worden begraasd en andere (zomerpolders) meer intensief. In Groningen wordt mozaïek beweiding toegepast. Het onderhoud van de watergangen op percelen gebeurt deels wel, deels niet.

Ook predatiebeheer kent een wisselend beeld. Eenduidige aanpak voor de kwelders is er niet.

Het successiebeheer is eveneens wisselend. Het oostelijk deel kent veelal rijshoutendammen (historisch). Deze kwelders lijken meer halfnatuurlijke landschappen, met beperkte successie.

Aandachtspunt: Op basis van grote rijkdom aan verschillen in verjongings-, water-, predatie- en successiebeheer is een gezamenlijke inzet op meer samenhang wenselijk.

	Eigendom	Beheer	Onderhoud	Verg.Verl	T&H
Balgzand	Rijk	LNH	LNH	prov NH	LNH
Normerven	Rijk	SBB	-	prov NH	-
Fr Buitendijks	Rijk / IFG	IFG	RWS	prov Fr	IFG
Zomerpolders	IFG/agr	IFG/agr	-	prov Fr	IFG
Holwerd	Rijk	SBB	RWS	prov Fr	-
Paezumerlannen	Rijk/IFG	IFG	-	prov Fr	IFG
zomerpolders	IFG/agr	IFG/agr	-	prov Fr	IFG
VOG kwelders	particulieren	VOG (part)	RWS	prov Gr	-
Groningse kust	Rijk/GL	GL	RWS	prov Gr	GL
Uithuizerwad	NM	NM	RWS	prov Gr	-
Dollardkwelders	part	Part	RWS	prov Gr	-
Stadskwelders	Rijk / GL	GL	-	prov Gr	GL

	verjongingsbeheer				predatiebeheer			successiebeheer	
	Maaien	Weiden	Mest	Waterbeh	Raster	Jagen	Overig	Rijsh	Onderh
Balgzand	riet	nabeweid	-	-	ja	jagen	broedeil	ja	ja
Normerven	-	-	-	-	nee	nee		nee	
Fr Buitendijks	distels	extensief	-	-	nee	WBE		ja	ja
Zomerpolders	ja	volledig	stalmest	onderhoud				nee	
Holwerd	-	-	-	-				ja	?
Paezummerlannen	-	pilot	-	nieuw	nee	WBE		nee	
zomerpolders	ja	volledig	stalmest	onderhoud				nee	
VOG kwelders	ja	volledig	-	onderhoud				ja	ja
Groningse kust	-	mozaik	-	vernating	nee		pilot	ja	ja
Uithuizerwad	soms	extensief	-	-	nee			ja	ja
Dollardkwelders	ja	volledig	-	onderhoud				ja	ja
Hol. Stadkwelder	distels	extensief	-	vernating	deels			ja	nee

Wat? Toezicht en handhaving

Met uitzondering van de VOG kwelders zijn de meeste kwelders gesloten of slechts deels open. Een aantal kwelders kent wandelpaden en/of toeristische plekken. Toezicht en handhaving vind zeer beperkt plaats met eigen mensen vanuit de TBO's. Dit ondanks het feit dat toezicht en handhaving niet tot de primaire taken van de TBO's behoort. Provinciale BOA's voeren geen toezicht uit op de kwelders.

	Openstelling - inzet T&H	
	Toegank.	inzet BOA
Balgzand	gesloten	0,5
Normerven	gesloten	
Fr Buitendijks	deels open	0,1
Zomerpolders	gesloten	
Holwerd	open	
Paezummerlannen	deels open	0,1
zomerpolders	gesloten	
VOG kwelders	grotendeels open	
Groningse kust	gesloten	0,1
Uithuizerwad	gesloten	0,1
Dollardkwelders	gesloten	
Hol. Stadkwelder	gesloten	0,1

Aandachtspunt voor toezicht en handhaving: Beheerders ervaren dat de verstoringdruk op de kwelders toeneemt en kunnen onvoldoende capaciteit inzetten voor toezicht en handhaving.

Ook geven TBO's aan dat beheervergoedingen (SNL) niet voorzien in uren voor toezicht en handhaving.

Wat? Monitoring en onderzoek

In de kwelders wordt veel gemonitord en veel onderzoek gedaan. Een eerste (ruwe) inschatting is opgenomen in het werkdocument. Het merendeel van de beheerders missen het overzicht in monitoring en onderzoek.

Aanhakend bij de evaluatie van de basismonitoring is er een grote wens om meer inzicht, overzicht en samenhang te krijgen in monitoring en praktijkgericht onderzoek.

Samenvatting van benoemde activiteiten

Voor het natuurstype vastelandskwelders zijn de volgende activiteiten benoemd:

Type	Activiteiten	Fysiek	THG	Monit
Samenwerking beheer	- Samenwerking in beheer en onderhoud rijshouten dammen (1)*	x		
	- Samenwerking in toezichthouden, handhaven en gastheerschap (8) *		x	
	- Versterken samenwerking en afstemmen van monitoring en praktijkgericht onderzoek (18)			x
Beheertekort tbv opdrachtgevers	- Financieren van toezicht en handhaving van TBO's agenderen bij opdrachtgevers (9) *		x	
	- Oplossen capaciteitsgebrek T&H (7) *		x	
Beheeradvies richting beleid				
Samenhang in beheer	- Afstemmen successie-, verjongings- en predatiebeheer tussen beheerders (2)	x		
	- Versnippering verminderen; onderzoeken mogelijkheden naar meer samenhang in het beheer onafhankelijk van eigendom (3)	x		
	- Onderlinge afstemming over openstelling (10)		x	
	- Versterken samenhang in monitoring (18)			x

* (deels) in uitvoering

Bijdrage van activiteiten aan natuurkwaliteit Waddenzee

Omdat op de kwelders sprake is van veel verschillende beheerders met ieder eigen taken en verantwoordelijkheden in fysiek beheer, onderhoud, vergunningverlening, toezicht en handhaving, monitoring etc, zal meer samenhang in het beheer leiden tot versterking van de natuurkwaliteit.

Het oplossen van capaciteitsgebrek in Toezicht en Handhaving zal leiden tot een beter naleefgedrag en daarmee tot minder verstoring van de natuur op de kwelders.

Het versterken van samenwerking en afstemmen op gebied van monitoring en praktijkgericht onderzoek zal leiden tot het meer succesvol toewenden van monitoringsgegevens en uitkomsten van praktijkonderzoek.

Natuurtypen

Beheer eilandkwelders

Beschrijving

Eilandkwelders zijn kwelders die (meestal) op een natuurlijke wijze zijn ontstaan met name aan de oostelijke zijde van de eilanden in de luwte van duinen en stuifdijken. Deze kwelders worden beschouwd als natuurlijke systemen met een dynamisch patroon van kreken en slenken. Ook de eilandkoppen en -staarten binnen de PKB begrenzing vallen onder dit natuurtype. Hiernaast is de ligging van de verschillende eilandkwelders weergegeven.

Rollen en verantwoordelijkheden

Het eigendom van de eilandkwelders ligt deels bij het Rijk, deels bij de TBO's. Zo zijn NM en de Vennoot eigenaar en beheerder. Rijkswelders kennen een TBO in erfpacht. Het onderhoud van de rijshoutendammen ligt bij NM voor de Schorren Texel en SBB bij de Feugelpôle. De vergunningverlening ligt bij de provincies, waarbij toezicht en handhaving bij de TBO's ligt.

	Eigendom	Beheer	Onderh.	Verg Verl	T&H
De Schorren Texel	NM	NM	NM	prov NH	NM
Vliehors Vlieland	Min v Def	SBB / Def	-	prov Fr	
Boschplaat Terschelling	Rijk	SBB	-	prov Fr	SBB
Neerlands Reid Ameland	Vennoot	Vennoot	-	prov Fr	-
Feugelpôle	Rijk	SBB	SBB	prov Fr	SBB
Oosterkwelders Sch.	NM	NM	-	prov Fr	NM

Wat? Fysiek – beheer van de kwelders

De eilandkwelders gaan uit van natuurlijke dynamiek en worden niet of slechts deels beweide, met uitzondering van de kwelders van de Vennoot. Maaien en bemesten is niet aan de orde. Het predatiebeheer is gericht op verwilderde katten. NM en SBB hebben hier ervaring in. Het successiebeheer is wisselend. De Schorren en Feugelpôle kennen rijshouten dammen. Voor de Boschplaat, Neerlands Reid en Oosterkwelder liggen plannen voor het creëren van meer dynamiek in het systeem door ingrepen in de

zeereep. Deze plannen liggen nog in de toekomst. Visies op eilandkwelder beheer worden beperkt uitgewisseld tussen de beheerders. Aandachtspunt: Door de grote overeenkomsten in de eilandkwelders zou de natuurkwaliteit kunnen toenemen door meer samenhang en samenwerking in het kwelderbeheer aan te brengen.

		verj.beheer	predatiebeheer		successiebeheer	
		Weiden	probleem	oploss	rijsh	zeereep
De Schorren Texel	NM	-	kat	vangen	ja	
Vliehors Vlieland	SBB / Def	-			nee	
Boschplaat Terschelling	SBB	seizoens			nee	toekomst
Neerlands Reid Ameland	Vennoot	extensief			nee	toekomst
Feugelpôle[2]	SBB	-			ja	
Oosterkwelders Sch.	NM	mozaik	kat	vangen	nee	toekomst

Wat? Openstelling, Toezicht en handhaving

De meeste eilandkwelders zijn (deels) gesloten. Een aantal eilandkwelders kent wandelpaden en/of toeristische plekken. Toezicht en handhaving vind zeer beperkt plaats met eigen mensen van uit de TBO's. De huidige SNL vergoeding is hierbij niet toereikend. Aandachtspunten zijn een onderzoek naar mogelijke oplossingen voor financiering van toezicht en handhaving in combinatie met het oplossen van het capaciteitsgebrek THG.

		Openstelling - inzet T&H	
		Toegang	inzet BOA
De Schorren Texel	NM	gesloten	0,1
Vliehors Vlieland	SBB / Def	gesloten	
Boschplaat Terschelling	SBB	deels open	0,1
Neerlands Reid Ameland	Vennoot	open	-
Feugelpôle	SBB	gesloten	
Oosterkwelders Sch.	NM	deels open	0,1

Wat? Monitoring en onderzoek

Ook in de eilandkwelders wordt gemonitord en onderzoek gedaan. Beheerders geven aan dat er meer onderzoek en meer samenwerking in onderzoek gewenst is. Een eerste (ruwe) inschatting is opgenomen in het werkdocument. Het merendeel van de beheerders missen het overzicht in monitoring en onderzoek.

Aanvullend onderzoek en aanhakend op de evaluatie van de basismonitoring moet meer inzicht en samenhang worden verkregen in monitoring en onderzoek.

Samenvatting van benoemde activiteiten

Voor het natuurtipe eilandkwelders zijn de volgende activiteiten benoemd:

Type	Activiteiten	Fysiek	THG	Monit
Samenwerking beheer	- Versterken samenwerking onderzoek eilandkwelders (18)			x
	- Samenwerking in onderhoud rijshouten dammen* (1)	x		
Beheertekort tbv opdrachtgevers	- Oplossen capaciteitsgebrek T&H* (7)		x	
	- Financieren van toezicht en handhaving van TBO's agenderen bij opdrachtgevers (9) *		x	
Beheeradvies richting beleid				

Type	Activiteiten	Fysiek	THG	Monit
Samenhang in beheer	- Gezamenlijke visie op ontwikkeling en beheer eilandkwelders (3)	x		
	- Afstemming monitoring en onderzoek eilandkwelders (18)			x
	- Onderzoek naar optimaliseren meerwaarde van dynamisch kustbeheer (4)	x		

* (deels) in uitvoering

Bijdrage van activiteiten aan natuurkwaliteit Waddenzee

Omdat op de eilandkwelders sprake is van veel verschillende beheerders met ieder eigen taken en rollen is het in gezamenlijkheid ontwikkelen van een visie op ontwikkeling en beheer van de eilandkwelders een goede basis voor de versterking van de natuurkwaliteit.

Het oplossen van capaciteitsgebrek in Toezicht en Handhaving zal leiden tot een beter naleefgedrag en daarmee tot minder verstoring van de natuur op de eilandkwelders, eilandkoppes en eilandstaarten.

Het versterken van samenwerking en afstemmen op gebied van monitoring en praktijkgericht onderzoek zal leiden tot het meer succesvol toewenden van monitoringsgegevens en uitkomsten van praktijkonderzoek.

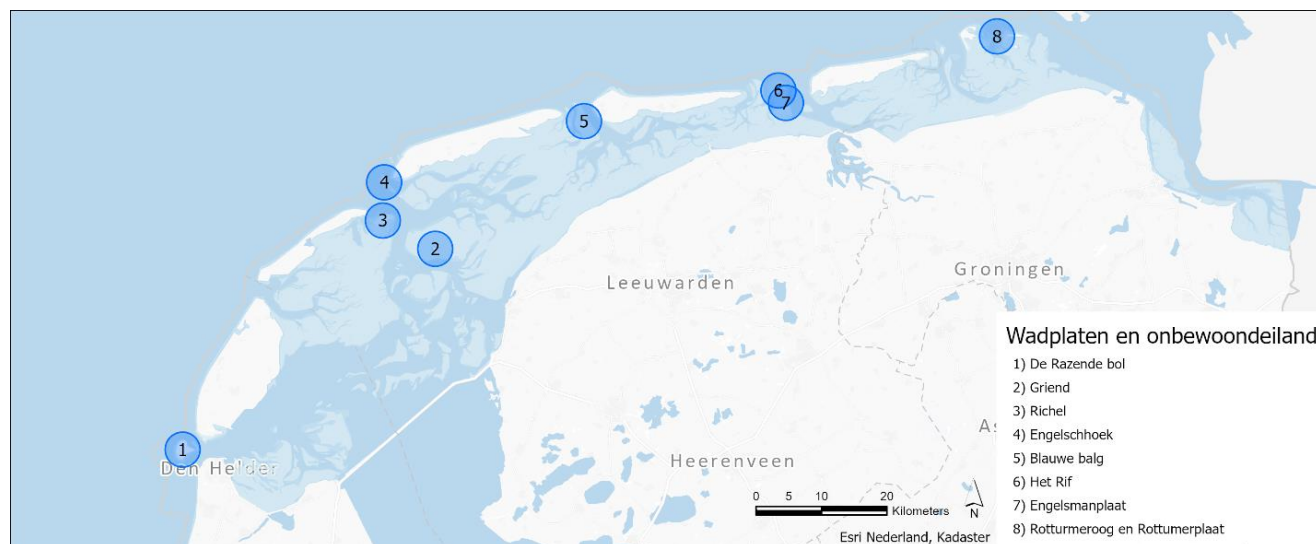
Natuurtypen

Beheer wadplaten en onbewoonde eilanden

Beschrijving

Dit natuurtype betreft die delen van de Waddenzee met een zekere omvang die ook tijdens een normaal hoogwater droog blijven. De platen en onbewoonde eilanden hebben een belangrijke functie als foerageergebied of rustplaats voor vogels en zeehonden.

Wadplaten hebben vaak historische namen. Hiernaast staan een aantal wadplaten en onbewoonde eilanden benoemd.

Rollen en verantwoordelijkheden

Het Rijk is eigenaar van de wadplaten en onbewoonde eilanden, met uitzondering van Griend. Het beheer van een aantal grotere platen ligt bij natuurorganisaties, voor de overige platen ligt het eerste aanspreekpunt bij RWS. De grotere platen kennen wadwachters met over het algemeen een gecombineerde functie van informele toezichthouder en vogel/zoogdier tellers. De vergunningverlening ligt bij LNV en provincies (beperkt), waarbij toezicht, handhaving en logistiek wordt uitgevoerd door de Waddenunit.

NB: Er zijn veel meer wadplaten dan hier besproken. In het IBP zijn uitsluitend wadplaten benoemd die aan de orde zijn gekomen tijdens de gesprekken met beheerders.

	Eigendom	Beheer	Coord ww	Verg Verl	T&H
Griend	SBB	NM	NM	LNV	WU
Rottums	RWS	SBB	SBB	LNV	WU
Engelsmanplaat	RWS	SBB	SBB	LNV	WU
Razende Bol	RWS	LNH	LNH	LNV	WU
Het Rif	RWS	RWS	-	LNV	WU
Richel	RWS	RWS	RWS	LNV	WU
Blauwe Balg	RWS	RWS	-	LNV	WU
Engelschhoek	RWS	RWS	-	LNV	WU

Wat? Fysiek – beheer van de wadplaten en onbewoonde eilanden

Er is op dit moment geen fysiek beheer van de wadplaten en onbewoonde eilanden. In het kader van kennisontwikkeling worden pilots uitgevoerd met mosselbanken met als doel inzicht te krijgen in het ontstaan, de groei, de voedsel- en habitatfunctie.

Wat? Openstelling, Toezicht en handhaving

		Openstelling - inzet T&H		
		Toegang	Wadwacht	T&H
Griend	NM	gesloten	ja	Asterias
Rottums	SBB	gesloten	ja	Harder
Engelsmanplaat	SBB	periodiek	ja	Krukel
Razende Bol	LNH	periodiek	nee	Phoca
Het Rif	RWS	periodiek	nee	Krukel
Richel	RWS	gesloten	ja	Asterias
Blauwe Balg	RWS	periodiek	nee	Krukel
Engelschhoek	RWS	open	nee	Asterias

De meeste hier genoemde wadplaten zijn slechts periodiek open of volledig gesloten voor publiek. Op deze wadplaten zijn gedurende het seizoen wadwachters aanwezig. Dit zijn vrijwilligers die zowel toezicht houden, voorlichting geven aan eventuele passanten en vogels tellen. Coördinatie van de vrijwilligers ligt bij de beheerders. Handhaving evenals transport van vrijwilligers, materiaal en afval wordt verzorgd door de verschillende schepen van de Waddenunit.

Aandachtspunten zijn toezicht en handhaving, openstelling van de wadplaten (zonering) en professionalisering van de wadwachters.

Wat? Monitoring en onderzoek

Er spelen op de wadplaten en onbewoonde eilanden verschillende onderzoeken en monitoringsprogramma's vanuit veel verschillende organisaties. Zie hiervoor het werkdocument.

Aandachtspunt is dat een aantal beheerders het overzicht in monitoring en onderzoek missen.

Samenvatting van benoemde activiteiten

Voor het natuurtype wadplaten zijn de volgende activiteiten benoemd:

Type	Activiteiten	Fysiek	THG	Monit
Samenwerking beheer	- Samenwerking THG RWS patrouille en Waddenunit (8) *		x	
Beheertekort tbv opdrachtgevers	- Oplossen capaciteitsgebrek T&H (7) *		x	
Beheeradvies richting beleid	- Heldere afspraken openstelling wadplaten (10)		x	
Samenhang in beheer	- Professionaliseren wadwachters (11)		x	
	- Versterken overzicht en samenhang monitoring en onderzoek (17)			x

* (deels) in uitvoering

Bijdrage van activiteiten aan natuurkwaliteit Waddenzee

Het samenwerken in toezicht en handhaving op en rondom de wadplaten zal leiden tot een meer gerichte inzet van capaciteit. Dit zal leiden tot een beter naleefgedrag van recreanten, ondernemers en bezoekers, hetgeen zal leiden tot minder ongewenste verstoringen van vogels en zeehonden op de wadplaten.

Het gezamenlijk werken aan duidelijkheid en helderheid omtrent openstelling van wadplaten, inclusief zonering van het gehele gebied is de basis voor een goede natuurkwaliteit.

Het professionaliseren van de wadwachters zal leiden tot een betere, meer eenduidige voorlichting, geleiding en gastheerschap op het Wad. De verwachting is dat ook dit zal leiden tot minder verstoringen van flora en fauna.

Het versterken van samenhang in monitoring en onderzoek zal leiden tot een betere toepassing van monitoringsgegevens en uitkomsten van praktijkonderzoek.

Natuurtypen

Beheer open Water

Beschrijving

Dit natuurtype betreft de overige delen van het zogenoemde natte Wad. Het gaat hierbij om het beheer van geulen, slenken, diep en ondiep in de Waddenzee. Inclusief platen die droogvallen, maar onder de hoogwaterlijn liggen. Onderdeel van dit natuurtype is de ontwikkeling en beheer van zeegras evenals zaken als baggeren, vaargeulmarkering (betonnen), broedvogeleilanden en -pontons.

Rollen en verantwoordelijkheden

RWS is de natuur- en waterbeheerder van het open water. LNV is deels verantwoordelijk voor het visbeheer als onderdeel van het natuurbeheer, RWS is deels verantwoordelijk voor visbeheer als onderdeel van de KRW. Voor vergunningverlening en toezicht en handhaving natuur is LNV / WU en provincies verantwoordelijk.

	Eigendom	Natuur-beheer	Water-beheer	Vergverl natuur	Vergverl water	T&H natuur	T&H water
Vlakte van Kerken	NM	NM/LNV	RWS	LNv/prov	RWS	WU	RWS
Zuidelijk deel Dollard	NM	GL/LNV	RWS	LNv/prov	RWS	WU	RWS
Overig	RWS	RWS/LNV	RWS	LNv/prov	RWS	WU	RWS

Wat? Fysiek – beheer van open water

Ook hier is sprake van een grote diversiteit in soorten van fysiek beheer, zowel waterbeheer als natuurbeheer. Verschillende partijen zijn hier verantwoordelijk voor. In de onderstaande tabel wordt een aantal aspecten toegelicht voor zowel verantwoordelijkheid als uitvoering. Uitvoering wordt in sommige gevallen overigens ook uitbesteed.

	Verantw.	Uitvoering
baggeren	RWS	RWS
betonnen	RWS	RWS
mosselpercelen	LNV	WU
MZI's	LNV	WU
zeegras	RWS	RWS
broedeilanden	TBO's	TBO's
broedpontons	RWS	RWS

Wat? Openstelling, Toezicht en handhaving

Er speelt een groot aantal vormen van toezicht en handhaving op het open water. Naast natuurgerelateerde zaken als verstoring (gesloten gebieden), visserij, wadlopen en waterkwaliteit, wordt T&H ook ingezet op bijvoorbeeld scheepvaart, provinciaal beleid, APV en grenscontrole.

Aandachtspunten hierbij zijn de gewenste samenwerking tussen WU en RWS om het capaciteitsgebrek in toezicht en handhaving (deels) op te lossen en het gezamenlijk ontwikkelen van een meer eenduidige zoneringskaart.

	T&H
artikel 2.5	WU
visserij	WU/NVWA
wadlopen	WU/prov
waterwet	RWS
waterkwaliteit	RWS
scheepvaartverkeerswet	RWS
grenscontrole	douane
provinciaal beleid	OD
APV	waterpolitie

Wat? Monitoring en onderzoek

Ook in het open water spelen verschillende onderzoeken en monitoringsprogramma's vanuit verschillende organisaties. Zie hiervoor het werkdocument. Aandachtspunt is dat een aantal beheerders het overzicht in monitoring en onderzoek missen.

Samenvatting van benoemde activiteiten

Voor het natuurtype open water zijn de volgende activiteiten benoemd:

Type	Activiteiten	Fysiek	THG	Monit
Samenwerking beheer	- Samenwerking THG RWS patrouille en Waddenunit (8) *		x	
	- Versterken samenwerking monitoring (18)			x
Beheertekort tbv opdrachtgevers	- Oplossen capaciteitsgebrek T&H (7) *		x	
Beheeradvies richting beleid	- Ontwikkelen gedragen zoneringskaart (10)		x	
Samenhang in beheer	- Afstemming broedeilanden / broedpontons (5)	x		
	- Monitorings- en onderzoeksprogramma open water / Waddenzeebodem (17)			x

* (deels) in uitvoering

Bijdrage van activiteiten aan natuurkwaliteit Waddenzee

Het samenwerken in toezicht en handhaving op het open water zal leiden tot een meer gerichte inzet van capaciteit. Dit zal leiden tot een beter naleefgedrag van recreanten, ondernemers en bezoekers, hetgeen zal leiden tot minder ongewenste verstoringen.

Het gezamenlijk werken aan duidelijkheid en helderheid omtrent openstelling en zonering van het gehele gebied is de basis voor een goede natuurkwaliteit.

Het samenwerken in broedeilanden / broedpontons zal leiden tot een optimalisatie van kennis, inzichten en fysieke maatregelen rondom kwetsbare broedlocaties. Hiermee zal het broedsucces worden verhoogd.

Het versterken van samenhang in monitoring en onderzoek zal leiden tot een betere toepassing van monitoringsgegevens en uitkomsten van praktijkgericht onderzoek.

De verantwoordelijkheden, samenwerking, vervolg en financiën

In deze eerste versie van het IBP (de eerste stap naar...) staan op dit moment 21 vervolgactiviteiten genoemd. Deze vervolgactiviteiten moeten bijdragen aan de samenwerking en samenhang, met als doel om de natuurkwaliteit van de Waddenzee te versterken. Het uitwerken van deze activiteiten zal plaatsvinden in de twee sporen zoals benoemd in het hoofdstuk “groeipad naar IBP”.

Rol en verantwoordelijkheden

De coördinatie en regie op de activiteiten ten behoeve van samenwerking en samenhang ligt bij het BAW.

Voor activiteiten die voorgelegd moeten worden aan de opdrachtgevers zal de BAW een regisserende rol vervullen waarbij een gezamenlijke opgesteld concept voorstel eerst wordt voorgelegd aan het BCW alvorens het voorstel richting opdrachtgevers wordt verstuurd.

Voor wat betreft activiteiten waar het gaat om agenderen richting beleid neemt de BAW een initiërende rol, met eerste betrokkenheid van het kernteam van de BAW (bestaande uit vertegenwoordiging van de beheerders). De uitkomsten hiervan worden overigens ook eerst voorgelegd aan het BCW.

Voor alle activiteiten geldt dat de beheerders het commitment geven om de benodigde capaciteit te leveren om te komen tot de juiste voorstellen. Het gaat hierbij om gebiedskennis, informatie en meedenkkraft. Hierbij is het van groot belang dat beheerders zich bewust zijn dat samenwerking alleen mogelijk is indien alle partijen in gelijkwaardigheid met elkaar (willen) samenwerken, waarbij rekening wordt gehouden met ieders verantwoordelijkheden.

Samenwerking

De volgende ontmoetingen en overleggen zijn aan de orde in het vervolgproces:

- BAW team waarin prioriteiten worden benoemd, regie en coördinatie op de activiteiten wordt geleverd. Vanuit de regisserende rol wordt ook de voortgang gemonitord.
- Themagerichte ontmoetingen waarbij de benoemde trekker van een activiteit capaciteit en kennis vraagt van betrokken beheerders.

- Werkessie tbv voorstellen Voor het ontwikkelen van voorstellen op basis van uitkomsten van activiteiten kan de BAW werksessies beleggen waarbij onder haar voorzitterschap wordt gewerkt.
- Overleggen van het kernteam (BAW, WU, RWS, SBB en CWN) om noodzakelijke activiteiten richting beleid te organiseren en ontwikkelen.
- BCW ontmoetingen waarin voortgang op de verschillende activiteiten wordt besproken en uitkomsten ter goedkeuring worden voorgelegd. Tevens worden dilemma's in uitvoering van de activiteiten neergelegd indien hiertoe noodzaak is.

Naast bovenstaande overleggen speelt het Opdrachtgeveroverleg waarin voorstellen vanuit de BAW worden besproken.

Vervolg

Een aantal activiteiten lopen inmiddels. De BAW zal in het werkplan 2023 de vervolgactiviteiten een plaats geven aan de hand van de twee sporen zoals benoemd in het hoofdstuk Groeipad naar IBP. Enerzijds, – spoor 1 –, zullen activiteiten die bijdragen aan de samenhang en samenwerking in het huidige beheer verder worden vormgegeven in de vorm van detaillering en uitwerking. Anderzijds, - spoor 2 -, zal er gewerkt worden aan de stappen die nodig zijn voor het ontwikkelen van de kaders voor het beheer van een Werelderfgoed waardige Waddenzee.

Financiën

Om het uitwerken van activiteiten in het kader van het IBP mogelijk te maken zal de BAW een vergoeding voor de inzet van de beheerders organiseren. Uitvoering van activiteiten die leiden tot een voorstel zullen inclusief financiële consequenties worden voorgelegd aan de opdrachtgever.

Financiering voortvloeiend uit de voorstellen zullen eveneens worden opgenomen.

Bijlage - gebruikte afkortingen

WU	De WaddenUnit
SBB	Staatsbosbeheer
RWS	Rijkswaterstaat
NM	Natuurmonumenten
LNH	Landschap Noord-Holland
GL	Stichting Het Groninger Landschap
IFG	It Fryske Gea
VOG	Vereniging van Oevereigenaren en Gebruikers
(Min) LNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
(Min) Def	Ministerie van Defensie
(Min) IenW	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
BAW	Beheerautoriteit Waddenzee
BCW	Beheerderscollectief Waddenzee
BOW	Bestuurlijk Overleg Wadden
OBW	Omgevingsberaad Wadden
GAW2050	Gebiedsagenda Wadden 2050
CWN	Coalitie Wadden Natuurlijk (GL, IFG, NM, LNH, Vogelbescherming, Waddenvereniging)
KRW	Kaderrichtlijn Water
N2000	Natura 2000
VHR	Vogel en Habitat Richtlijn
IBP	Integraal Beheerplan
OUV	Outstanding Universal Value van het Werelderfgoed
T&H	Toezicht en handhaving

Colofon

Beheerautoriteit Waddenzee

November 2022

Redactie: Maarten Nijenhuis

Teksten en foto's: Herbert Bos, m.u.v. foto pagina 17: Paul Rutten

Kaartmateriaal: TAUW